

Uchwała 111 / XII / 2025
Zarządu Głównego Stowarzyszenia Notariuszy Rzeczypospolitej Polskiej,
podjęta drogą obiegową dnia 5 grudnia 2025 roku,
w sprawie zaopiniowania projektu
ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw
(UD 30)

§1

Zarząd Główny Stowarzyszenia Notariuszy RP postanawia przekazać uwagi do projektu ustawy „o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw” („Ustawa” / „Projekt”), zawarte w Uzasadnieniu do niniejszej Uchwały.

§2.

Stanowisko Stowarzyszenia przekazać Ministrowi Sprawiedliwości do dnia 05 grudnia 2025 roku.

§3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

UZASADNIENIE

I.

1. Dnia 05 listopada 2025 roku [pismo Ministra Sprawiedliwości („Projektodawca”) nr DPCiG-I.414.1.2024] Zarząd Główny SNRP otrzymał do zaopiniowania projekt ustawy „projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw” (druk UD30).

Po przeanalizowaniu Ustawy wraz z Uzasadnieniem do niej oraz Oceny Skutków Regulacji Zarząd Główny Stowarzyszenia Notariuszy Rzeczypospolitej Polskiej pragnie zwrócić uwagę na zagadnienia omówione w dalszej części Uchwały.

2. Na samym wstępie chcemy wskazać, że Projekt Ustawy był przedmiotem konsultacji, w czasie których SNRP zajęło stanowisko wyrażone w Uchwale nr 39/VII/2024 Zarządu Głównego Stowarzyszenia Notariuszy Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 4 lipca 2024 r. W zakresie, w którym aktualna wersja projektu zbieżna jest

z wersją już zaopiniowaną ZG SNRP w pełni podtrzymuje wyrażone w powyższej uchwale stanowisko i uwagi. W szczególności przypominamy, iż proponowane rozwiązania dotyczące testamentu audiowizualnego są nowatorskie w skali europejskiej, a w świetle prężnego i szybkiego rozwoju technologii *deepfake*, testament audiowizualny jest wysoce podatny na stosunkowo tanią, acz efektywną manipulację. Technologia ta pozwala już teraz na generowanie przez sztuczną inteligencję wysoce realistycznego obrazu konkretnej osoby wraz dźwiękiem oddającym w pełni brzmienie, barwę głosu i indywidualny styl mówienia, a to wszystko na podstawie niewielkiego skrawka danych wyjściowych (próbki obrazu i dźwięku). Technologia ta jest coraz trudniejsza do wykrycia - bez ponoszenia znacząco wyższych nakładów w stosunku do kosztów jej użycia. Co więcej słaba rozdzielczość plików audiowideo (a taka będzie zazwyczaj występowała – zważywszy na okoliczności, w których testament audiowizualny będzie w intencji projektodawcy sporządzany) ułatwia dokonanie trudnej do wykrycia manipulacji. Tym samym uważamy, iż wdrożenie testamentu audiowizualnego do polskiego porządku prawnego wymaga wysokiego poziomu ostrożności i daleko idącego sceptycyzmu.

W pozostałym zakresie, przedstawiamy następujące uwagi:

1) Likwidacja testamentu allograficznego i podróznego (art. 1 pkt. 1) i pkt. 3) Projektu)

Zarząd Główny SNRP popiera likwidację tych form testamentu, w pełni przyjmując wyrażone w uzasadnieniu do projektu ustawy przesłanki. Testament sporządzany w tych formach został w sensie praktycznym całkowicie wyparty zmianami cywilizacyjnymi oraz wiedzą co do innych form sporządzenia testamentu.

2) Testament audiowizualny (art. 1 pkt. 2) projektu)

Jak już zaznaczono, Zarząd Główny SNRP podtrzymuje stanowisko wyrażone w Uchwale nr 39/VII/2024, zwracając uwagę na poważne niebezpieczeństwa audiowizualnej treści testamentu. Ponadto, w stosunku do nowej propozycji, zwracamy uwagę na następującą kwestię.

W propozycji z 24 kwietnia 2024 roku zakładano w projektowanym art. 952 w §4, że: „*Treść testamentu ustnego audiowizualnego stwierdza się w ten sposób, że nośnik, na którym zarejestrowano oświadczenie spadkodawcy zostanie przekazany do sądu*

spadku nie później niż w terminie miesiąca od chwili sporządzenia oświadczenia, a po śmierci spadkodawcy w terminie trzech miesięcy od tej chwili. Sąd dokona oględzin nośnika i sporządzi protokół zawierający treść oświadczenia.”. W obecnym Projekcie treść ta została zmodyfikowana w sposób istotny i postanowienia co do zapisu testamentu ustnego umieszczono w §3 art. 952 nadając mu następującą treść: „Treść testamentu ustnego może być również stwierdzona w ten sposób, że oświadczenie spadkodawcy złożone w obecności świadków zostanie utrwalone w sposób umożliwiający identyfikację spadkodawcy i co najmniej trzech świadków za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk na trwałym nośniku danych, a nagranie to zostanie przekazane na takim nośniku danych notariuszowi lub do sądu spadku nie później niż w ciągu trzech miesięcy od dnia otwarcia spadku.”.

Proponowana norma zakłada konieczność przekazania nagrania audiowizualnego notariuszowi lub sądowi spadku nie później niż w ciągu trzech miesięcy od dnia otwarcia spadku. Jednakże zaproponowany przepis nie precyzuje celu złożenia nagrania notariuszowi lub sądowi spadku - w przeciwieństwie do poprzedniej propozycji (zakładającej przekazanie nagrania wyłącznie do sądu spadku w celu dokonania oględzin i sporządzenia odpowiedniego protokołu). Wprawdzie w uzasadnieniu do projektu projektodawca zaznaczył, iż celem złożenia nośnika danych u notariusza ma być sporządzenie przez niego protokołu z przyjęcia na przechowanie nośnika danych (art. 107 prawa o notariacie), ale nie wynika to wprost z treści propozycji normy prawnej a powinno, i po wtóre – nie zakłada (jak ponownie, w Uzasadnieniu, chciałby projektodawca) obowiązku przekazania przez notariusza nośnika danych do sądu spadku po śmierci testatora. Nie wiadomo zatem, czy otrzymane nagranie notariusz miałby przekazać do sądu spadku, czy wydać uprawnionej osobie (analogicznie do wypisu sporządzanych testamentów).

Na marginesie należy zwrócić uwagę, iż w Uzasadnieniu projektodawca założył, że przekazanie nagrania ma nastąpić na nośniku danych, niekoniecznie na „sprzęcie” służącym do nagrania, a w razie potrzeby powinno dojść do przeniesienia nagrania z pamięci urządzenia nagrywającego na przenośny nośnik danych. Bez najmniejszego problemu można sobie wyobrazić, że przeniesienie danych następowałoby zatem bez udziału świadków lub/i sądu, a to już może rodzić możliwość dokonania ingerencji w nagranie. Tak skopiowany plik audiowideo nie będzie dokumentem pierwotnym dokumentującym wolę testatora, a jedynie kopią pierwotnego pliku, co oznacza, że bez dostępu do oryginalnego pliku dochodzenie autentyczności nagrania może być

utrudnione. Trzeba też zaznaczyć, iż badanie biegłych w zakresie technik komputerowych i audiowizualnych, które będzie konieczne przy każdej spornej sprawie z testamentem audiowizualnym (jako jedynej formie, jakby zakładał projektodawca), wydłuży czas postępowania spadkowego i spowoduje wzrost jego kosztów.

3) Testament wojskowy (art. 1 pkt. 5) projektu)

ZG SNRP podtrzymuje stanowisko wyrażone uprzednio, aprobujące przeniesienie regulacji dotyczącej testamentu wojskowego z poziomu rozporządzenia do kodeksu.

Jednocześnie zauważamy, iż niezrozumiałym jest uczynieniem przesłanki sporządzenia testamentu wojskowego - obok przebywania na obszarze działań zbrojnych – niemożność lub utrudnienie sporządzenia przez wojskowego testamentu notarialnego. Tak zredagowana norma oznaczać będzie, iż przedmiotem badania ważności każdego testamentu wojskowego będzie także lokalna „dostępność notariusza”. Wydaje się to być całkowicie niepotrzebne.

ZG SNRP pozytywnie ocenia rezygnację z możliwości sporządzenia testamentu wojskowego przez wojskowego przebywającego na misji zagranicznej (zgodnie z Ustawą o zasadach użycia lub pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa), która to propozycja (z pierwszej wersji projektu) stała w potencjalnym konflikcie z przepisami unijnego rozporządzenia spadkowego.

4) Zmiany w Kodeksie Postępowania Cywilnego (art. 2 pkt. 6) projektu)

Dla uniknięcia wątpliwości postulujemy nadanie proponowanemu art. 669¹ §1 Kodeksu postępowania cywilnego następującej treści: *„Sąd uchyła prawomocne postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku, jeżeli w odniesieniu do tego samego spadku zostało wcześniej wydane prawomocne postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku lub został sporządzony i zarejestrowany akt poświadczenia dziedziczenia. Sąd może także uchylić je z urzędu.”*

Proponowana zmiana doprecyzowuje proponowaną nowelizację i pozwala uniknąć sygnalizowanych w środowisku notarialnym sytuacji, w których w wyniku wydania w odniesieniu do tego samego spadku aktu poświadczenia dziedziczenia oraz późniejszego postanowienia sądowego, uchylony zostaje pierwotny akt poświadczenia dziedziczenia.

W nowym projekcie założono ujawnienie przez sąd, w Rejestrze Spadkowym prowadzonym przez Krajową Radę Notarialną faktu złożenia wniosku o stwierdzenie nabycia spadku, wniosku o uchylenie lub zmianę postanowienia spadkowego, wniosku o uchylenie zarejestrowanego aktu poświadczenia dziedziczenia oraz faktu wydania prawomocnego postanowienia o zwrocie takich wniosków lub wydania innego postanowienia kończącego takie postępowanie. Propozycja ta zasługuje na aprobatę, służy bowiem zapewnieniu bezpieczeństwa obrotu prawnego. Należy przy tym zastosować takie rozwiązania techniczne, aby informacja o wszczętym postępowaniu o uchylenie lub zmianę postanowienia spadkowego (aktu poświadczenia dziedziczenia) była ściśle powiązana z pierwotnym wpisem do Rejestru Spadkowego, tak aby w przypadku sprawdzenia dokumentu w Rejestrze przez podmiot uprawniony, w tym notariusza, w odpowiedzi uzyskana była informacja o rejestracji oraz zakwestionowaniu danego dokumentu.

Dodanie ponadto obowiązku umieszczenia przez sąd na postanowieniu spadkowym adnotacji o rejestracji postanowienia w Rejestrze Spadkowym także zasługuje na aprobatę. Należy jednak doprecyzować propozycję normy prawnej o obowiązek ujawnienia tejże adnotacji na odpisach postanowień spadkowych wydawanym stronom postępowania po jego uprawomocnieniu.

5) W pozostałym zakresie ZG SNRP nie zgłasza uwag.

II.

Mając na uwadze rozważania, zawarte w części I. powyżej Zarząd Główny Stowarzyszenia Notariuszy Rzeczypospolitej Polskiej zdecydował jak na wstępie.

W imieniu Zarządu Głównego

Izabela Soroko-Borska

Członek ZG SNRP

Jacek Przetocki

Wiceprezes ZG SNRP